

SŁOWO WSTĘPNE

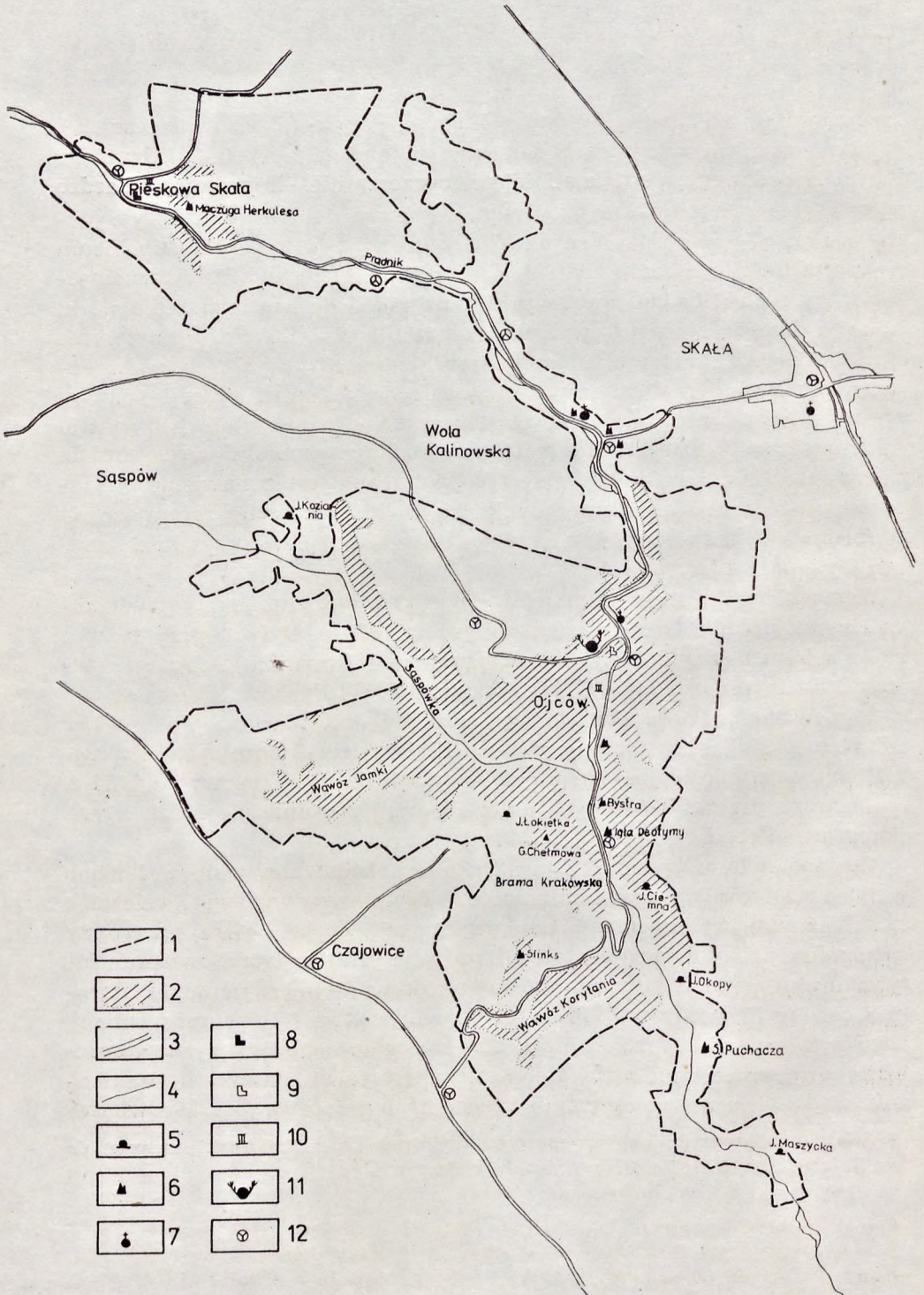
Anna Medwecka-Kornaś

Kilka było motywów, dla których grupa przyrodników krakowskich¹, zainteresowanych w swych badaniach naukowych terenem Ojcowskiego Parku Narodowego, podjęła niniejsze opracowanie. Poprzednia, bardzo interesująca lecz niewielka książka pt. „Ojcowski Park Narodowy”, wydana w 1956 r. pod redakcją prof. Władysława Szafera, uległa zupełnemu wyczerpaniu i nie sposób znaleźć ją na półkach księgarskich. Równocześnie żywy rozwój badań terenowych doprowadził do nagromadzenia wielu nowych danych, zasługujących na przekazanie czytelnikom, a na terenie Parku i w jego otoczeniu nastąpiło szereg zmian. Część z nich, spowodowana ogromnym ruchem turystycznym, rozwojem motoryzacji i wpływem zanieczyszczeń powietrza pochodzących z odległych o kilkanaście lub nawet kilkadziesiąt kilometrów ośrodków przemysłowych, będzie prawdopodobnie wzrastać. Wobec tego potrzebne jest zestawienie wiadomości o obecnym stanie przyrody Parku, w którym osoby zajmujące się problematyką tego terenu lub mające się nią zająć w przyszłości, znalazłyby źródło informacji.

Warto niewątpliwie wspomnieć, że pierwsze opisy mające popularyzować walory okolic Ojcowa powstały już w 1924 r. Były to trzy łączące się ze sobą tematycznie artykuły, ogłoszone w 4. Roczniku „Ochrony Przyrody”. Następnie ukazały się dwa opracowania Władysława Szafera (1928), a po powstaniu Parku Narodowego wspólny opis Mariana Gotkiewicza i Szafera (1954), przeznaczony głównie dla wycieczek szkolnych. Poprzedził on wspomnianą już książkę „Ojcowski Park Narodowy” z 1956 r. opracowaną przez tych samych autorów, przy współudziale Marii Drzał Bronisława Ferensa i Jana Kornasia.

Trudno byłoby wyliczyć wszystkie prace badawcze, jakie wykonano w Ojcowie i okolicy na przestrzeni dziesięciu czy dwudziestu ostatnich lat. Ważnymi wydarzeniami naukowymi dla Parku, które przyniosły szczególnie dużo informacji, stało się podjęcie tutaj, w latach sześćdziesiątych, inwentaryzacji przyrodniczo-leśnej, prowadzonej z ramienia Zarządu Ochrony Przyrody przy Ministerstwie Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego w Warszawie. W skład jej weszła szczegółowa inwentaryzacja drzewostanów, opracowanie mapy gleb i mapy zespołów roślinnych, która ukazała się drukiem wraz z opisem poszczególnych jednostek (por. Medwecka-

¹ Jedynymi autorami, którzy reprezentują ośrodek pozakrakowski, są prof. dr Jan Rafalski i prof. dr Jarosław Urbański z Poznania.

-Kornaś, Kornaś 1963). Już wcześniej na terenie Parku podjęte zostały przez architektów specjalne studia dla potrzeb planu przestrzennego zagospodarowania (Łuczyńska-Bruzda 1959). Następnie, dzięki pomocy Dyrekcji Parku możliwe było przeprowadzenie na tym terenie szeregu obserwacji dotyczących brzozy ojcowskiej *Betula oycoviensis*, gatunku subendemicznego dla Polski (Szaferowa 1967), a dalej badań ekologicznych, pozwalających poznać bliżej życie lasu bukowego i zjawiska zachodzące na łąkach (Medwecka-Kornaś red., 1967); badania te związane były z Międzynarodowym Programem Biologicznym UNESCO. W roku 1964 uruchomiono w Parku stałą stację badawczą Polskiej Akademii Nauk, która — prowadzona przez Zakład Zoologii Systematycznej PAN — przyczyniła się wydatnie do lepszego poznania świata zwierzęcego tego terenu. Niedawnym osiągnięciem stało się nowe opracowanie flory roślin naczyniowych i ocena zmian, jakie w niej zaszły od końca ubiegłego wieku (Michalik 1974), kilka opracowań dotyczących roślin niższych, nowe dane o życiu w wodach Parku, itd. Bliższe informacje na ten temat podane są w poszczególnych rozdziałach niniejszej publikacji.

Książka objęła tylko wybrane zagadnienia charakteryzujące środowisko przyrodnicze Ojcowskiego Parku Narodowego. Szczególną uwagę zwrócono na omówienie szaty roślinnej i wybranych grup zwierząt. Całość poprzedza rys historyczny o Ojcowie, napisany w poszerzonym ujęciu przez nieżyjącego już obecnie Mariana Gotkiewicza.

Cytowane piśmiennictwo obejmuje tylko najważniejsze pozycje. Pełny zestaw bibliograficzny został opracowany przez Józefa Partykę i wydany przez Dyrekcję Parku jako odrębne wydawnictwo.

Osoby zainteresowane opisywanym terenem mogą znaleźć bliższe dane nie tylko w szczegółowych, źródłowych publikacjach, lecz też w Dyrekcji Ojcowskiego Parku Narodowego, mającej swą siedzibę w Ojcowie i prowadzącej kronikę oraz dokumentację dla Parku.

Książkę o przyrodzie Ojcowskiego Parku Narodowego adresujemy do czytelników, którzy pragną się bliżej z nią zapoznać: do studentów szkół wyższych, nauczycieli, do naukowców — jako punkt odniesienia dla ich dalszych badań, a także do tych, którzy gospodarują w tym terenie i tych, którzy poświęcają swój trud dla zachowania przyrody i piękna naszej Ziemi.

Pragnieniem autorów jest, aby książka przyczyniła się do jak najbardziej skutecznej ochrony przyrody i całego środowiska przyrodniczego Ojcowskiego Parku Narodowego, będącego — jak się to już z dawna podkreśla — jednym z najcenniejszych klejnotów w krajobrazie Polski.

Ryc. 1. Szkic orientacyjny Ojcowskiego Parku Narodowego: 1 — granice Parku, 2 — rezerwaty ściśle, 3 — drogi, 4 — potoki, 5 — większe jaskinie, 6 — ważniejsze skałki, 7 — zabytkowe kościoły, 8 — zamki, 9 — ruiny, 10 — muzea, 11 — siedziba Dyrekcji OPN, 12 — przystanki PKS